

THOMAS HARDY • **Adsız Sansız Bir Jude**

© 1991 İletişim Yayıncılık A.Ş., Dünya Klasikleri / 1. BASIM
1991-2011, İstanbul (3 baskı)
© 2014 İletişim Yayıncılık A.Ş., İletişim Klasikleri / 2. BASIM
2014-2019, İstanbul (3 baskı)

Jude the Obscure

İletişim Yayınları 146 • İletişim Klasikleri 4
ISBN-13: 978-975-05-3014-2
© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 3. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul
2. Baskı 2021, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYANLAR Emrah Serdan, Bahar Siber, Güneş Akkor
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ J.M.W. Turner, "Merton College, Oxford", 1838
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Çiğdem Hüner
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

THOMAS HARDY

Adsız Sansız Bir Jude

Jude the Obscure

ÇEVİREN *Taciser Ulaş Belge*
VIRGINIA WOOLF'UN ÖNSÖZÜ VE
D.H. LAWRENCE'İN SONSÖZÜYLE

THOMAS HARDY 2 Haziran 1840'ta İngiltere'nin Dorset kontluğunda, Dorchester yakınlarındaki Higher Bockhampton kasabasında bir çiftlikte dünyaya geldi. Doğduğu yerde eğitimini tamamladı ve baba mesleği olan inşaatçılığı öğrenerek on altı yaşında Dorchesterli bir mimara çırak oldu. 1862'de mimar Arthur Blomfield'in yanında çalışmak üzere Londra'ya gitti. Şiirler ve denemeler yazmaya bu dönemde başladı. 1867'de mimar John Hicks'in yardımcısı olmak üzere memleketine döndü, burada yayımlanmamış ilk romanı *The Poor Man and the Lady*'yi (Fakir Adam ile Hanımefendi, 1868) yazdı. Mimarlık yaptığı dönemde, Cornwall bölgesine seyahati sırasında St Juliot'ta 1874'te evleneceği Emma Gifford'la tanıştı. 1871'de ilk romanı *Desperate Remedies* (Umutsuz İlaçlar) yayımlandı. Ardından *A Pair of Blue Eyes* (Bir Çift Mavi Göz, 1874) , *Çılgın Kalabalıktan Uzakta* (1874) ve *The Hand of Ethelberta* (Ethelberta'nın Eli, 1876) yayımlandı. 1870'lerin sonlarından itibaren Hardy karsıyla birlikte Londra edebiyat çevrelerine katıldı; *Yuvaya Dönüş* (1878), *The Trumpet-Major* (Bando Şefi, 1880), *A Laodicean* (İlgisiz, 1881) ve *Two on a Tower*'i (Kulede İki Kişi, 1882) bu sırada yazdı. 1885 yılında Dorchester yakınlarındaki "Max Gate" adımı verdiği evi tamamlanınca, tekrar memleketine yerleşti ve en ünlü romanlarını bu dönemde kaleme aldı: *Hayatın Küçük Cilveleri* (1884), *Casterbridge Başkanı* (1886); *Orman Sakinleri* (1887), *Wessex Tales* (Wessex Hikâyeleri, 1888), *Tess of the D'Urbervilles* (1891), *A Group of Noble Dames* (Bir Grup Asil Kadın, 1891) ve *The Well-Beloved* (Sevgili, 1897). 1895 yılında yazdığı romanı *Adsız Sansız Bir Jude*'un aldığı olumsuz tepkinin ardından romancılığı bıraktı ve hayatı boyunca sürdürdüğü şairliğe döndü. Hardy hayatının geri kalan otuz yılında dokuz yüzün üzerinde şiir yazdı; fikirlerini en iyi şiirde ifade edebildiğine inanıyordu. Gerek şiirlerinde, gerek bu dönem yazdığı *The Dynasts* (Hükümdarlar) adlı oyununda etkileyici ve özgün bir ses yakaladı. 1910'da V. George'dan Liyakat Nişanı aldı. 1912'de karısı Emma aniden öldü; bu olay Hardy'nin en güzel aşk şiirlerini yazmasına neden olmuştur. Hardy, Emma'nın ölümünden iki yıl sonra Florence Dugdale ile evlendi. Ülkesinin en saygın edebiyatçıları arasında görülen Hardy, 11 Ocak 1928'de Max Gate'de öldü. Külleri Westminster Abbey'deki Şairler Köşesi'nde gömülmüştür.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ.....	13
ÖNSÖZ	
THOMAS HARDY ROMANLARI / VIRGINIA WOOLF.....	27
OXFORD VE WESSEX HARİTALARI.....	38

Adsız Sansız Bir Jude

1. <i>Marygreen'de</i>	43
2. <i>Christminster'da</i>	111
3. <i>Melchester'da</i>	165
4. <i>Shaston'da</i>	239
5. <i>Albrickham ve Daha Başka Yerlerde</i>	301
6. <i>Yeniden Christminster'da</i>	371
SONSÖZ	
SUE BRIDEHEAD / D.H. LAWRENCE.....	457

JUDE THE OBSCURE

BY
THOMAS HARDY

WITH AN ETCHING BY
H. MACBETH-RAEBURN
AND A MAP OF WESSEX

"The letter killeth."

ALL RIGHTS
RESERVED

Adsız Sansız Bir Jude'un 1895'te yapılan ilk baskısının kapağı.

442 High Street.
Oxford.

Marygreen'de

Evet, kadın yüzünden aklını kaçıran ve onlar uğruna köleleşen çok erkek vardır. Ölen, kötü yollara sapan, günaha girenler de çoktur... Ey erkekler, onların bu yaptıklarını gördükten sonra sizlerden daha güçlü olduklarını kabul etmekten başka elden ne gelir?

ESDRAS

I

Öğretmen köyden ayrılıyordu, herkes üzgün görünüyordu. Cresscombe'daki değirmenin sahibi ona, yolculuğunun hedef noktası olan yirmi kilometre ötedeki kente öteberisini taşıyabilmesi için beyaz tenteli küçük bir arabayla atını vermişti. Köyden ayrılan öğretmenin eşyaları için bu kadarı bile çoktu çünkü kaldığı okul lojmanı zaten daha çok idare tarafından döşenmişti; kitap sandıklarıyla birlikte, öğretmenin taşınması güçlük çıkaracak tek öbür eşyası bir müzik aleti çalmayı öğrenmek istediği yıl mezattan satın aldığı küçük bir piyanoydu. Ama hevesi söndüğü için çalmayı hiç öğrenememiş, satın alınan nesne ise o gün bugündür her taşınma sırasında öğretmenin başına bela olmuştu.

Değişikliğin en ufak bir belirtisinden bile nefret eden okul müdürü, o günü köyde geçirmemek için uzaklaşmıştı. Akşama kadar, yeni öğretmen gelip yerleşene ve her şey yeniden düzene girene kadar da dönmeye niyeti yoktu.

Nalbant, kâhya ve öğretmen oturma odasında, şaşkınlık içinde piyanonun başında duruyorlardı. Öğretmen, piyanoyu arabaya yüklemeyi becerseler bile, Christminster'a vardığında –gitmeye hazırlandığı yer orasıydı– önce geçici bir süre pansiyonda kalacağından, piyanonun orada da başına dert olacağını belirtmişti.

Eşya toplama işine yardım etme düşünceliliğini göstermiş, on bir yaşlarında bir oğlan, oturma odasında toplanan erkeklerin arasına girdi ve onlar elleri çenelerinde düşünüp dururken çekingenliğini yenip “Teyzemin kocaman bir odunluğu var, siz yerleşene kadar belki piyanoyu oraya koyabiliriz, efendim,” dedi. Kendi sesini duyar duymaz utancından yüzü kızarmıştı.

Nalbant “Yerinde bir fikir,” dedi.

Bay Phillotson aldırınca kadar piyanonun odunluğa bırakılması için izin almak üzere çocuğun teyzesine (hiç evlenmemiş yaşlı bir kadındı) bir haberci gönderilmesine karar verildi. Nalbant ve kâhya önerilen sığınacağın bu iş için ne ölçüde elverişli olduğunu anlamak üzere dışarı çıkınca çocukla öğretmen yalnız kaldılar.

“Gidiyorum diye mi üzülüyorsun, Jude?” diye şefkatle sordu öğretmen.

Çocuğun gözleri doldu, çünkü o gündüz derslerine gelen ve öğretmenin hayatıyla bu nedenle romantik sayılamayacak zorunlu bir yakınlık içinde bulunan sıradan öğrencilerden biri değildi; gece derslerine ancak bu öğretmenin görev döneminde devam etmişti. Gerçeği söylemek gerekirse, o sıradan öğrenciler şu anda çok uzaktaydılar; tarihte rastlanan bazı havariler gibi onlar da yardıma gönüllü katılmak eğiliminde değillerdi.

Çocuk elinde tuttuğu, Bay Phillotson'ın ona ayrılık armağanı olarak verdiği kitabı beceriksizce açtı, üzüldüğünü itiraf etti.

“Ben de üzülüyorum,” dedi, Bay Phillotson.

“Neden gidiyorsunuz, efendim?” diye sordu çocuk.

“Ah, o uzun hikâye. Nedenlerini söylesem de şimdi anlayamazsın, Jude. Belki daha büyük olsaydın...”

“Şimdi de anlayacağımı sanıyorum, efendim.”

“Peki öyleyse. Ama her yerde söz etme bundan. Üniversitenin ve üniversite bitirmiş olmanın ne demek olduğunu biliyorsun, değil mi? Öğretmenlik alanında herhangi bir şey yapmak isteyen biri için gerekli bir tescil damgasıdır bu. Benim tasarım ya da rüyam, önce bir üniversite mezunu sonra da rahip olmak. Christminster’a ya da yakınında bir yere yerleşerek, deyim yerindeyse, karargâhın içinde olacağım. Tasarımın gerçekleşmesi için –eğer günün birinde gerçekten böyle bir şey olacaksa– oraya yerleşmek, bana herhangi bir başka yerden daha elverişli koşullar sağlar.”

Nalbant yanındakiyle birlikte geri dönmüştü. Yaşlı Bayan Fawley’nin odunluğu rutubetsiz ve bu iş için gayet elverişliydi; kendisi de piyanonun orada durmasına istekli görünmüştü. Böylece piyano, taşınması için birkaç kişinin daha bulunabileceği bir zamana, akşamüstüne kadar okulda bırakılacaktı. Öğretmen çevresini son bir kez gözden geçirdi.

Küçük Jude, geri kalan bazı ufak tefeğin taşınmasına yardım etti, saat dokuzda Bay Phillotson kitap sandıklarıyla öteki yüklerinin yanına tırmanarak dostlarına veda etti.

“Seni unutmayacağım, Jude,” dedi, gülümseyerek, araba hareket ederken. “Uslu çocuk ol, hayvanlara kuşlara hep iyi davran ve okuyabildiğin kadar oku. Günün birinde Christminster’a gelersen, eski dostluğumuzun hatırına beni aramayı da unutma.”

Araba gıcırdayarak otların üzerinden geçti, rahibin evinin köşesini dönünce gözden kayboldu. Çocuk, koruyucusu ve öğretmeni Phillotson’ın eşya yüklemesine yardım etmeye giderken çimin kenarındaki çikrikli kuyunun yanında bıraktığı kovalarının başına döndü. Şimdi dudaklarında bir titreme vardı. Kovayı indirmek için kuyunun kapağını açtıktan sonra bir an durakladı, alnını ve kollarını kuyunun ağzına dayadı. Yüzünde hayatın dikenlerini biraz erken hissetmiş bir çocuğun düşünce-i ifadesi vardı. İçine baktığı kuyu, köyün kendisi kadar eskiy-

di. Őu anda baktığı yerden otuz metre aŐağıda biriken su, uzun sarmal perspektifin ucunda titreŐen zerrelere oluŐan parlak bir disk gibiydi. Yukarıya doğru, ağzına yakın yerler yosun tutmuŐtu, en tepede geyikdili otları bitmiŐti.

İçine kapanık bir çocuğun dokunaklı sesiyle kendi kendine, öğretmeninin de böyle bir sabah vakti bu kuyudan su çekmiŐ olduğunu ama bundan böyle bir daha hiç böyle bir Şey olmayacağını söyledi. “Kova kova su çekmekten yorulunca, suyu eve taŐımadan önce, o da Şimdi benim yaptığım gibi kuyunun içine bakardı. Ama böyle bir yerde çürüyecek adam değildi o... böyle küçük, uyuŐuk bir yerde!”

Gözünden akan bir damla yaŐ, kuyunun derinliklerine yuvarlandı. Çocuğun solukları, durgun ve ağır havadan daha yoğun bir duman savuruyordu. Ansızın haykıran bir ses düşün-celerine ara verdi:

“Őu suyu getiriyor musun sen, seni küçük tembel soytarı seni!”

Yakınlardaki ot damlı kulübenin kapısından çıkıp bahçe kapısına doğru ilerleyen yaşlı bir kadından geliyordu bu ses. Çocuk, hemen duyduğunu belirten bir iŐaret yapıp, kendi boyunda biri için çok ağır olan büyük kovayı güçlkle çekip yere indirdi ve suyu kendi iki küçük kovasına boşalttı, bir an dinlenmek için durakladı, sonra ikisini de yüklenip köyün –buna köycük demek daha yerinde olurdu– merkezi olan kuyunun karŐısındaki çimenliğe doğru yürüdü.

Küçük olduğu kadar yeniliğe de ayak uyduramayan köy, Kuzey Wessex ovalarına bitiŐik dalgalı tepelerde bir yamacın kucağına yaslanmıştı. EskimiŐ de olsa, o yörenin hiç deđiŐmeyen tarihinden ayakta kalan belki de tek yapıydı bu kuyu. Ufacık çatı pencereleri ve ot damlarıyla eski evler son yıllarda birer birer yıkılmış, birçok ağaç kesilmişti. Üstelik, ahŐap kulesi, kambur sırtı ve tuhaf açılar oluŐturan çatısıyla özgün bir mimari örneği olan eski kilise de yıkılmış, arta kalan taŐlar kırılarak ya yol yapımında ya bahçe duvarlarında ya da civardaki domuz ahırlarının, çiçek tarhlarının çevrelerinde kullanılmıştı. Bu eski kilisenin yerine ise Londra’dan gönderilen ve köyde yalnızca bir tek gün geçiren tarihi eser düşmanı bir memur sayesinde

yeni bir arsa üzerine, İngiliz gözünün bir türlü alışamadığı modern Gotik'i tarzında, dikine, yeni bir yapı inşa edilmişti. Hattırlanamayacak kadar eski tarihlerden kalma mezarlığın yeşillikleri üzerine, bunca yıl Hıristiyanların kutsal kişilerinin eski tapınağının bulunduğu yeri belirtmek üzere bir levha bile konmamış, unutulmuş mezarların yerine dikilen ucuz dökme demir haçların ise ancak beş yıllık ömrü kalmıştı.

II

Jude Fawley'nin bedeni, çelimsiz olmasına çelimsizdi ama ağzına kadar dolu iki kovayı kulübeye kadar hiç dinlenmeden taşıdı. Kapının üzerine sarı boyayla "Drusilla Fawley, Fırıncı" yazılı mavi bir dikdörtgen tahta parçası çakılıydı. Kurşun pencere pervazlarında –ayakta kalan birkaç eski tip evden biri de buydu– beş kavanoz şeker ile içine üç çörek dizili söğüt desenli bir tabak yerleştirilmişti.

Çocuk, evin arka tarafında kovalarını boşaltırken içeride, kapıda adı yazılı büyükteyze Drusilla Fawley'nin birkaç köylüyle koyu bir sohbete dalmış olduğunu duydu. Öğretmenin ayrılışıyla ilgili söylentileri bir araya getirip, geleceği üzerine kehanetlerde bulunuyorlardı.

Jude içeri girerken, kendisine ötekilerden daha yabancı gelen bir yüz: "Peki ya bu kim?" diye sordu. Ev sahibi kadın "Sorrarsınız yaa, Bayan Williams. Yeğenim oluyor. Sizin buraya son gelişinizden beri yanımda kalıyor," dedi. En ufak, en önemsiz konular üzerinde bile saatlerce konuşmaktan sıkılmayan kara kuru bir kadındı bu. Konuşurken dinleyenlere ayrı ayrı hitap ederdi. "Bir yıl önce Güney Wessex'ten, Mellstock'tan geldi. Talihsiz Belinda," (sağa dönerek) "babası orada otururdu, sonrası malum" (sola dönerek) "bir titremeye tutuldu iki günde ölüp gitti. Ulu Tanrı anan baban gibi senin de canını alaydı ya, a zavallı işe yaramaz çocuk. Ama ben onu yanıma aldım işte, elimden geleni de yapıyorum, artık o da gözünü açıp para kazansın. Şimdilik Troutham'ın çiftliğinde karga kovalıyor.

Hiç olmazsa yaramazlık yapacak zaman bulamıyor. Ne kaçıyor-sun, Jude?” Kadın sözüne devam ederken çocuk içeri kaçmış-tı, suratına bir tokat gibi inen bakışlardan fena halde sıkılmıştı.

Köyün çamaşırcı kadını “Sana arkadaş olur, su taşır, geceleri kepenkleri kapar, fırın için yardım eder...” diyerek Bayan Fawley’ye, çocuğu alıkoymakla iyi yaptığını söylemek istedi.

Bayan Fawley pek emin değildi bundan... “Neden, senin şu öğretmene söylemedin ki alıp seni de Christminster’a götür-sün, bilgin yapsın?” dedi, şakacıktan kaşlarını çatarak. “Sen-den iyisini mi bulacak sanki! Bu oğlan kitap delisi. Galiba aile hastalığı... öbür büyükteyzesinin kızı Sue da tıpkı bunun gibiymiş, diyorlar. Epey oluyor ben kendim kızı görmeyeli. Oysa şuracıkta, şu dört duvarın arasında dünyaya gelmişti. Yeğenimle kocası evlendikten sonra hemen bir ev alamamışlardı... şeye kadar... neyse lafı uzatmayayım. Jude, evladım, sakın evlenme. Evlenmek biz Fawley’lere göre değil. Onların tek kızı benim öz evladım gibiydi, Belinda ayrılan kadar.”

Jude, bütün ilginin gene kendi üzerinde toplanmakta olduğunu fark edince fırının bulunduğu odaya geçerek kahvaltısı için ayrılmış olan çöreği yedi. Artık boş zamanı sona erdiğinden, arkadaki çiti atlayarak bahçeden dışarı çıktı ve kuzeye doğru uzanan patıkayı izleyip, yaylanın genel yükseklik düzeyinin altında, mısır tarlası olarak ekilmiş, geniş ve ıssız bir çukura vardı. Uçsuz bucaksız bir iç bükey biçimindeki bu toprak, çiftçi Bay Troutham’a emeğini sunduğu yerdi. Tarlaya indi.

Tarlanın geniş, kahverengi yüzeyi onu çepeçevre saran gökyüzüne doğru uzanıyordu, kimi yerlerde derece derece yoğunlaşan sis bu çizgiyi belirsizleştirerek ıssızlığı vurguluyordu. Manzaranın tekdüzeliğini bozan işaretler orta yerde yükselen, geçen yıldan kalan ürün yığını, Jude’un ayak sesinden ürküp kaçışan ekin kargaları ve tarlayı boydan boya kesen biraz önce üzerinden geçtiği patıkaydı yalnızca. Bugün artık üzerinden kimlerin geçtiğini kimsenin bilemeyeceği bu patikadan, bir zamanlar, Jude’un çoktan ölümler arasına karışmış ailesinin başka fertleri de yürümüş olmalıydı.

“Burası ne kadar da çirkin bir yer böyle,” diye söylendi.